



# LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770  
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

## LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

*Rīgā*

*2020. gada 11. maijā*

Satversmes tiesas 1. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Ineta Ziemele, tiesneši Gunārs Kusiņš un Daiga Rezevska,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto [..] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzējs) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 76/2020),

### **konstatēja:**

1. Pieteikuma iesniedzējs lūdz Satversmes tiesu atzīt Ministru kabineta 2020. gada 31. marta noteikumu Nr. 179 “Noteikumi par dīkstāves pabalstu pašnodarbinātām personām, kuras skārusi Covid-19 izplatība” (turpmāk – Noteikumi Nr. 179) 10.12. apakšpunktu (turpmāk – apstrīdētā norma) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 1., 89., 91. un 109. pantam un spēkā neesošu no 2020. gada 2. aprīļa.

2. Apstrīdētā norma noteic, ka Valsts ieņēmumu dienests dīkstāves pabalstu nepiešķir pašnodarbinātām personām, kuras saņem vecuma vai izdienas pensiju.

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata lieta ir ierosināma, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.<sup>3</sup> panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

Turklāt saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu kolēģija var atteikties ierosināt lietu, ja konstitucionālajā sūdzībā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 3. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par Ministru kabineta noteikumu normu atbilstību augstāka juridiska spēka tiesību normām. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktu persona Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā var iesniegt pieteikumu Satversmes tiesā.

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka Pieteikuma iesniedzējs ir lūdzis piešķirt viņam dīkstāves pabalstu. Ar Valsts ieņēmumu dienesta amatpersonas (datums) lēmumu tika nolemts Pieteikuma iesniedzējam šo pabalstu nepiešķirt, pamatojoties uz apstrīdēto normu. Tādējādi apstrīdētā norma Pieteikuma iesniedzējam ir piemērota. Pieteikumā ir norādīts, ka šī norma aizskar viņam Satversmē noteiktās pamattiesības uz sociālo nodrošinājumu, kā arī pieļauj diskrimināciju attiecībā uz personām, kuras saņem izdienas pensiju.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likuma 18. un 19.<sup>2</sup> pantā noteiktās prasības.

**6.** Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.<sup>2</sup> panta otro daļu persona var iesniegt konstitucionālo sūdzību tikai tad, ja tā ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai arī tādu nav.

Pieteikumā norādīts, ka no apstrīdētās normas nepārprotami izriet tas, ka personas, kuras saņem izdienas pensiju, nevar saņemt dīkstāves pabalstu. Tādējādi Pieteikuma iesniedzējam neesot reālu un efektīvu iespēju aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem.

**6.1.** Satversmes tiesa ir atzinusi, ka konstitucionālā sūdzība galvenokārt ir subsidiārs (papildu) personas pamattiesību aizsardzības mehānisms gadījumos, kad ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem nav iespējams novērst pamattiesību aizskārumu (*sk. Satversmes tiesas 2007. gada 26. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2006-38-03 8.1. punktu*). Satversmes tiesas likumā ietvertā subsidiaritātes principa mērķis ir panākt, lai tiesa, izskatot lietu pēc būtības, visupirms izmantotu tās rīcībā esošās tiesību piemērošanas un interpretācijas metodes Satversmei atbilstoša rezultāta sasniegšanai (*sk. Satversmes tiesas 2011. gada 19. oktobra sprieduma lietā Nr. 2010-71-01 14. punktu*).

Tāpat Satversmes tiesa ir atzinusi, ka subsidiaritātes principa ievērošanai nepieciešams izsmelt reālās un efektīvās iespējas aizstāvēt aizskartās pamattiesības, nevis izmantot jebkurus teorētiski iespējamus tiesību aizsardzības līdzekļus, kas varētu jebkādā veidā attiekties uz pieteikuma iesniedzēja situāciju (*sk. Satversmes tiesas 2011. gada 19. oktobra sprieduma lietā Nr. 2010-71-01 14. punktu*). Atziņa, ka subsidiaritātes principa ievērošanai nepieciešams izsmelt reālās un efektīvās iespējas aizsargāt aizskartās pamattiesības, nozīmē, pirmkārt, to, ka pastāv reāla iespēja ar konkrēto tiesību aizsardzības līdzekli panākt tādu materiāltiesisku rezultātu, kas novērš iespējamo pamattiesību aizskārumu. Ja imperatīva norma ir

formulēta nepārprotami, pieteikuma iesniedzējs atrodas šīs normas tvērumam tipiskā situācijā un nav šaubu par normas piemērošanu konkrētajā gadījumā, Satversmes tiesas likums neprasa izsmelt tādas formāli pastāvošas iespējas pārsūdzēt administratīvu aktu, kuru izmantošanas rezultātā acīmredzami nav sagaidāms personai labvēlīgs lēmums (*sk. Satversmes tiesas 2013. gada 24. oktobra sprieduma lietā Nr. 2012-23-01 14. punktu*).

**6.2.** Apstrīdētā norma Pieteikuma iesniedzējam piemērota ar Valsts ieņēmumu dienesta amatpersonas lēmumu. Valsts ieņēmumu dienesta ierēdņu lēmumus saskaņā ar likuma “Par Valsts ieņēmumu dienestu” 22. panta pirmo daļu var apstrīdēt Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektoram, bet Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora lēmumu var pārsūdzēt administratīvajā tiesā. Pieteikuma iesniedzējs minētās darbības nav veicis.

Konkrētajā gadījumā apstrīdētajā normā formulēts nepārprotams pienākums Valsts ieņēmumu dienestam nepiešķirt dīkstāves pabalstu tādām pašnodarbinātām personām, kas saņem izdienas pensiju. No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka Pieteikuma iesniedzējs ir pašnodarbināta persona, kas saņem izdienas pensiju, tādēļ viņš atrodas apstrīdētās normas tvērumam tipiskā situācijā. Tomēr kolēģija negūst apstiprinājumu tam, ka konkrētajā gadījumā nepastāv šaubas par apstrīdētās normas piemērošanu.

Administratīvā tiesa, īstenojot savu kompetenci, noskaidro un izvērtē visus lietā nozīmīgos tiesību un faktu jautājumus. Līdz ar to administratīvajā procesā tiek īstenota visaptveroša tiesas kontrole (*sk. Satversmes tiesas 2017. gada 22. decembra sprieduma lietā Nr. 2017-08-01 14.2. punktu*). Tāpat administratīvajai tiesai lietas izskatīšanas ietvaros atbilstoši tās kompetencei citstarp ir jāpārbauda tas, vai piemērojama Ministru kabineta noteikumu norma atbilst likumdevēja dotajam pilnvarojumam un citām likumu normām. Ja šī norma tiktu atzīta par neatbilstošu augstāka juridiska spēka tiesību normai, kas nav Satversmes vai starptautiska līguma norma, tā Pieteikuma iesniedzējam netiktu piemērota (*sal. sk. Satversmes tiesas*

2019. gada 7. oktobra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2018-19-03 15.2. punktu).

Tā kā apstrīdētā norma ir Ministru kabineta noteikumu norma, administratīvā tiesa, konstatējot tās neatbilstību likumam, atbilstoši Administratīvā procesa likuma 104. panta trešajai daļai var to nepiemērot. Tādējādi konkrētajā gadījumā Pieteikuma iesniedzējam ir pieejami vispārējie tiesību aizsardzības līdzekļi savu aizskarto tiesību aizsardzībai, kurus viņš vēl nav izmantojis.

Līdz ar to pieteikums neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.<sup>2</sup> panta otrajā daļā noteiktajām prasībām.

Nemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu, Satversmes tiesas 1. kolēģija

**nolēma:**

atteikties ierosināt lietu pēc [...] pieteikuma (pieteikums Nr. 76/2020).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja

I. Ziemele